

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Praecepta Pars ...

Tractatus I. Prooemialis De Principiis communibus Doctrinae Moralis,
Conscientia, Actu Humano, Et Peccato In Genere

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Sectio I. Principium actûs humani, liberum Arbitrium, obiter tangitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59488](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59488)

§. IV.

4 **O**Mnes autem consentiunt cum *S. Thom.*
2. q. 1. a. 1. ad actum humanum quatenus
 requiri. Ut conveniat homini quatenus homo
 ut dictum est. Ut sit sub dominio seu potestate
 hominis. Ut fiat cum ratione seu prævia cogi-
 tione & deliberatione. Ut fiat à libera voluntate.
 Conformiter, quatuor præcipue hoc capite
 applicanda sunt. 1. Principium Actus humani
 scil. Liberum arbitrium obiter tangendum.
 Ratio seu cognitio requisita ad actum humanum.
 3. Voluntarium ac liberum requisitum ad actum
 humanum. 4. Impedientia illud voluntarium
 & liberum requisitum ad actum humanum.

SECTIO I.

Principium Actus humani, liberum Arbitrium, obiter tangitur.

SUMMARIUM.

5. Datur in homine liberum arbitrium
6. Idque formaliter est ipsa sola voluntas hominis.
7. Libera tam quoad exercitium.
8. Quam quoad specificationem.

ASSERTIO II.

5 **D**atur in homine liberum arbitrium, formaliter est ipsa voluntas libera; quoad exercitium quidem quoad omnia objecta bona vel mala particularia tantum. Assertio hæc copulativa ex Philosophia & Theologia petita breviter tibi quantum opus habes, insinuanda est.

S. I.

Datur in homine liberum Arbitrium. Definitur à D. Augustino l. 2. de Peccatorum meritis. *Facultas innata animæ rationali, quâ homo potest eligere unum præ alio, vel unum idemque acceptare, vel non acceptare.* Hoc est. Intellectualis substantiæ potestas, positis omnibus ad agendum requisitis agendi, vel non agendi. Afferitur verò contra Hæreticos ab omnibus Orthodoxis. De fide. Definita in variis Conciliis, etiam novissimo Tridentino sess. 6. can. 6. Probatur I. Ex Scriptura Num. 30. *In arbitrio viri erit, ut faciat, sive non faciat.* Deut. 30. *Testes hodie invoco cælum & terram; quod proposuerim vobis vitam & mortem, benedictionem, & maledictionem. Elige ergo vitam, ut & tu vivas, & diligas Dominum Deum tuum.* Josuæ. 24. *Optio vobis datur: eligite vobis, quod placet.* Eccles. 15. *Deus ab initio constituit hominem, & reliquit eum in manu consilii sui. Adjecit mandata, & precepta sua. Si volueris mandata servare, conservabunt te. Apposuit tibi aquam & ignem; ad quod volueris, extende manum tuam, &c.* Et in nova Lege. Luc. 9. *Si quis vult venire post me &c.* 1. Cor. 7. *Quod vult, faciat, non peccat.* Nam qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autem habens voluntatis suæ, & hoc judicavit in corde suo servare virginem suam, bene facit, &c. Quid clarius? II. Ultra Auctoritatem omnium SS. Patrum, quos late recitat Bellarminus *De gratia & libero Arbitrio*

trio. l. 4. c. 6. Ratione communiter assignata
 iisdem Patribus, & Doctoribus. Quod si
 homo careret libero arbitrio, quo pro libitu
 set agere, & non agere, sed omnia ageret neces-
 sitate naturali, frustra essent omnes leges & p-
 cepta, admonitiones, consilia, quibus tamen
 na sunt sacra Volumina, & utraque Jura. Ne-
 homo actibus suis bonis præmium, neque acti-
 malis poenam mereretur, neque ob ullum de-
 ctum justè puniri posset: quæ omnia sunt ab-
 da. Sequela patet. Quia frustra præcipitur,
 prohibetur, aut consulitur, ut fiat, vel non fiat,
 quod vel necessario fit, & non potest non fieri,
 vel necessario non fit, ut non possit fieri. Ne-
 ullus meretur laudem vel præmium ob factum
 quod non potuit non facere, neque justè puni-
 potest ob factum, quod non potuit non facere
 &c. Denique efficacissimè argumentaberis,
 proterve negantem libertatem hominis, tam
 bene fustiges, donec fateatur te habere libera
 arbitrium, & pro libitu posse cedere, vel non ce-
 dere, adeoque à cædendo cessare.

§. II.

Liberum arbitrium formaliter est ipsa soluta
 luntas hominis. Communis DD. cum Sc
 to in 2. d. 25. & alibi, Ratio sumitur ex data de-
 finitione liberi arbitrii, Sacra Scriptura citatis
 cis, & SS. Patribus: Ubique enim liberum arbi-
 trium tribuitur voluntati, & explicatur per actus
 voluntatis, utpote. *Velle, eligere, acceptare,*

velle &c. Et clarissimè Augustinus. *l. de Eccles. dogmatibus. c. 2. Liberum arbitrium est voluntas rationalis.* Quanquam verò liberum arbitrium formaliter sit ipsa voluntas, non malè tamen ab aliis radicaliter constituitur in intellectu, quatenus nimirum ipsa voluntas in liberè volendo necessariò pender à certa propositione intellectûs, ut mox videbis. *n. 7. & 8.* Intellectus ergò, secundum se quidem potentia naturalis, necessariò tendens in objectum sufficienter propositum, quemadmodum visus in applicatum coloratum, attamen comparatus ad voluntatem, denominatur liber duplici respectu. Primò *radicaliter*, quatenus voluntas in liberè volendo dependet ab ipso, ut modò dictum est. Secundò *participativè*, quatenus ipsemet in operando hîc & nunc subest imperio, motioni, & applicationi voluntatis. Ex. gr. Ut voluntas liberè amet Deum super omnia, necessariò intellectus priùs proponit Deum, ut summum Bonum super omnia amandum. Quòd verò intellectus hîc & nunc hoc objectum potius, quàm aliud consideret, aut quòd contra naturalem rationem credat, & firmiter assentiatur Deum Unum in Essentia, & Trinum in Personis, opus est imperio, motione, vel applicatione voluntatis. Et hâc ratione actus intellectûs (quemadmodum & aliarum potentiârum) à voluntate participativè fiunt liberi, morales, boni, mali, meritorii, demeritorii, ut in sequentibus amplius intelliges.

§. III.

7 **Q**uoad exercitium, &c. Libertas exercitii dicitur potestas voluntatis indifferens ad agendum, & non agendum positis omnibus ad agendum requisitis. Unde dicitur etiam libertas *indifferentionis*: quia est indifferentia ad duo contradictoria, scilicet *agere, non agere: velle, non velle*. Atque hanc libertatem habet homo pro se ipso in statu quoad omnia prorsus objecta, tam ipsam salutem finem, quam media quæcunque. Quia nimirum nullum omninò objectum in hac vita tam necessariò apparet prosequendum, ut confessio actûs circa illud non etiam aliquam rationem boni habeat. Quin ipsam etiam beatitudinem in hac vita, nec libet, nec expedit semper actu petere.

§. IV.

8 **Q**uoad specificationem &c. Libertas *specificionis* dicitur indifferentia voluntatis, & potestatis positis omnibus ad agendum requisitis, potestatis agere, vel oppositum agere, seu hunc, vel alium contrarium actum exercere circa idem objectum, unde etiam dicitur libertas *contrarietatis*: Quia est ad actus *specie* diversos, & positivè *contrarietatis*. Ut: *velle, nolle; amare, odisse; consentire, dissentire, &c.* Atque hanc libertatem habet homo circa omnia objecta bona & mala particularia tantum. Quia nec ullum est particulare objectum quod homini in hac vita adeò bonum appareat, non etiam in eo reperire, & intellectus proponere possit aliquam rationem mali: Quin etiam

psum Deum in se undequaque optimum & infinitè bonum, respectivè ad operantem, homo apprehendere potest ut malum sibi, quatenus pœnam infligit, concupitis obstat: atque eâ ratione odisse, prout defacto oderunt damnati. Neque è contra ullum objectum in hac vita adeò undequaque malum apparet, ut non etiam in eo intellectus reperire possit aliquam rationem sibi boni, vel convenientis. Quin ipsa privatio boni particularis, v. g. mors propria vel aliena, ob certam rationem, puta, quia majori malo apprehenso liberat, aut inimicum tollit, bona & appetenda judicari, & defacto appeti potest. Non autem habet hanc specificationis libertatem homo circa bonum & malum ut sic, seu circa ipsam felicitatem & miseriam in communi conceptam. Uti docet *communis DD. cum S. Thoma. 1. 2. q. 10. art. 2.* Ratio est: Quia objectum adæquatum voluntatis, volentis quidem est bonum, seu conveniens: nolentis autem, est malum, seu disconveniens, juxta illud D. Dionysii c. 4. de divin. nomin. *Nemo intendens ad malum operatur. Et: Nemo sponte est miser.* Et tritum est illud Augustini: *Beati esse volumus; miseri autem esse nec volumus, sed neque velle possumus:* Atqui in bono, seu felicitate ut sic, non reperitur ulla ratio mali, neque in malo, seu miseria ut sic reperitur illa ratio boni: ergo voluntas circa illa non est libera quoad specificationem, ut possit etiam nolle bonum, vel vel. e malum ut sic: sed si circa tale objectum agere velit, quoad specificationem necessita-

fitabitur ad tantum *volendum* bonum seu felicitatem, & quocunque objectum propositum sola & præcisâ ratione boni v. g. beatitudinem æternam: & tantum *volendum* malum seu miseriam, & quocunque objectum propositum sola & præcisâ ratione mali, v. g. damnationem vel ipsum peccatum formaliter.

SECTIO II.

Ratio seu Cognitio requisita ad Actum humanum.

SUMMARIUM.

9. Ad actum humanum requiritur advertentia ad ipsum actum; &
10. Cognitio omnium ad eum, quâ talis est, concurrentium utpote objecti, & circumstantiarum;
11. Ac insuper aliqua deliberatio.
12. Quæ aliud non est, quam discursus intellectus, formalis vel virtualis.
13. Et, saltem ut bonus esse possit, iudicium practicum honestate eius.

ASSERTIO III.

AD Actum humanum moraliter bonum vel malum requiritur advertentia ad ipsum actum; cognitio omnium ad eum, quâ talis est, concurrentium; aliqua deliberatio, formalis, vel virtualis; & denique, saltem ut bonus esse possit, iudicium practicum de honestate actus. Certa apud omnes.

§. I.

Requiritur advertentia ad ipsum actum.